Deel 1

Algemeen

1 Inleiding, prioriteiten Coalitieakkoord en financiële positie

1.1 Algemene inleiding

In de programmabegroting wordt aangeven wat de maatschappelijke effecten en prestaties zijn die de komende vijf jaar worden nagestreefd en wat de financiële vertaling daarvan is. Voor het huidge coalitie is het Coalitieakkoord de leidraad, waarin vier prioriteiten zijn benoemd plus de resultaten die we aan het eind van deze bestuursperiode bereikt willen hebben. Deze bestuursperiode eindigt in 2010; het huidige college spant zich maximaal in om datgene te realiseren dat daarin is opgenomen. Het is aan het nieuwe bestuur om het beleid voor de periode daarna vast te stellen en te realiseren. De voorliggende begroting vervult met name de functie van jaarbegroting, waarin ook een meerjarig financieel perspectief is opgenomen, uitgaande van de huidige beleidsvoornemens en ontwikkelingen.

In deze programmabegroting 2010-2014 is verder gewerkt aan het zo duidelijk mogelijk weergeven wat de beoogde (maatschappelijke) effecten van het beleid zijn en wat de gemeente daarvoor in 2010 concreet gaat doen. Effecten en doelen vormen samen het wat van het beleid en de prestaties en kosten het hoe. Effecten, doelen en prestaties zijn telkens per programma grafisch in een zogenoemde doelenboom samengevat, waarmee in één oogopslag de samenhang binnen een programma zichtbaar wordt. Vanwege de grote hoeveelheid taken van de gemeente blijft het voortdurend zoeken naar een goed evenwicht tussen hoofdlijnen en details. Alleen hoofdlijnen opnemen in de begroting leidt tot weinig handvatten om te sturen; anderzijds ziet men door de bomen het bos niet meer als er teveel details in de begroting staan. Op basis van de ervaringen van de afgelopen paar jaren, wordt voorgesteld om het aantal indicatoren in toekomstige begrotingen aanmerkelijk terug te brengen. Een voorstel hiertoe is in voorbereiding.

In dit deel 1 van de begroting gaan wij in op onze ambities en de gevolgen daarvan voor de financiële positie. In deel 2 concretiseren wij deze ambities per programma en beleidsveld en geven we aan welke financiële middelen daarvoor nodig zijn. Deel 3 bevat de voorgeschreven paragrafen, waarin we een dwarsdoorsnede geven van de verschillende aspecten van de begroting bezien vanuit een bepaald perspectief, zoals risico's, kapitaalgoederen, bedrijfsvoering en grondbeleid. Dit jaar is daar een paragraaf over het nieuwe stedenbeleid aan toegevoegd.

1.2 Prioriteiten Coalitieakkoord 2006-2010 en nieuw beleid 2010

De afspraken uit het Coalitieakkoord hebben wij in de begroting 2007, de eerste begroting van ons college, vertaald in doelstellingen en prestaties. De vertaling is gedaan vanuit de visie dat Haarlem een stad is met historie, waar het nu en in de toekomst voor iedereen goed is om te wonen, te werken en te recreëren. Om dit te bereiken richten wij onze blik naar buiten, naar de regio, naar de wijken en naar de individuele bewoner en zoeken wij samenwerking. Wij zorgen voor wie dat nodig heeft en pakken zaken aan die Haarlemmers aan het hart gaan, daarbij gericht op de volgende resultaten:

- het op normniveau brengen van de onderhoudsbudgetten voor wegen, bruggen, kades, groen en sportvelden, plus het starten met het inlopen van het achterstallig onderhoud in de stad;
- een sluitend huishoudboekje en een flinke extra reserve gekoppeld aan onze risicoparagraaf voor de onvermijdelijke uitgaven die op ons afkomen;
- het op gelijkwaardig hoog niveau houden van het sociale beleid van de stad en het actief bevorderen van de uitstroom uit de bijstand via slimme maatregelen, resulterend in meer mensen aan het werk en minder in de bijstand;
- een sterkere wijkaanpak en een verschuiving van beleid naar uitvoering, resulterend in het concreet aanpakken van problemen, in samenwerking met bewoners en partners in de stad.

Elk van de vier prioriteiten is zo duidelijk mogelijk geformuleerd, samengevat in enkele duidelijk en SMART geformuleerde doelen. SMART staat voor Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realiseerbaar en Tijdgebonden. Vervolgens zijn de doelen in termen van prestaties vertaald en is aangegeven binnen welk begrotingsprogramma elk van de prioriteiten wordt gerealiseerd.

A. Onderhoud

Prioriteit Coalitieakkoord: *In 2010 is structureel voldoende geld (budget) in de begroting opgenomen om de openbare ruimte inclusief voorzieningen voor sport, recreatie en onderwijs heel, schoon en veilig bruikbaar te houden. Tevens maakt het college in deze bestuursperiode een start met het inlopen van onderhoudsachterstanden, waarvan de resultaten zichtbaar zullen zijn in de stad.*

In de meerjarenraming tot en met 2010 zijn de volgende stijgingen van het budget voor onderhoud opgenomen:

Extra middelen voor onderhoud *x 1 miljoen*	**Realisatie**		**Raming**	
	2007	**2008**	**2009**	**2010**
Op normniveau brengen van onderhoudsbudgetten	0,00	5,0	8,00	11,0
Inhalen achterstallig onderhoud algemeen [1]	0,70	1,4	1,4	2,1
Inhalen achterstallig onderhoud sport, recreatie en onderwijs [2]	0,15	0,3	0,45	0,6
Totaal	**0,85**	**6,7**	**9,85**	**13,7**

1 Van dit budget voor achterstallig onderhoud is € 7 ton met ingang van 2009 omgezet voor investeringen en in de begroting omgezet in kapitaallasten voor investeringen. De kapitaallasten daarvan lopen ook na de coalitieperiode nog door.

2 Dit budget is volledig omgezet in kapitaallasten voor investeringen. De kapitaallasten daarvan lopen ook na de coalitieperiode nog door.

Op basis van het door de raad *vastgestelde plan van aanpak extra onderhoudsbudget* wordt dit op de volgende vier punten gemeten:

Prioriteit onderhoud	Totaal areaal / aantal	Realisatie		Raming	
		2007	2008	2009	2010
Aantal hectares verbeterd areaal					
– verharding	577	14	15,8	10	12
– grootschalig groen	180	24,7	13,1	6	64 [1]
Aantal verbeterde objecten:					
– bomen	55.587	12.295	13.896	14.000	14.000
– speelvoorzieningen	240	23	25	26	24
– bruggen en viaducten	204	9	10	5	6
Kencijfer buurtverloedering [2]	4,6	5,2		5,0	
Aantal meldingen over openbare ruimte [3]	20.000	16.500	11.080	16.000	16.000

1 Vanaf 2010 wordt het gehele areaal groen opgenomen (incl. grootschalig).

2 Het kencijfer buurtverloedering is samengesteld uit de volgende onderdelen: bekladding muren en gebouwen, rommel op straat, hondenpoep, vernieling van telefooncellen en bushokjes. Het cijfer kent een schaal van 0 tot 10, hoe lager des te minder verloedering. Kencijfer van nulmeting uit 2005 is 4,6; meting gebeurt tweejaarlijks via Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor, daarom zijn er niet voor alle jaren realisatie- en ramingcijfers opgenomen.

3 Nulmeting is aantal meldingen in 2006; verdeling meldingen 2006 in rubrieken: afvalinzameling 23%, wegbebakening 22%, verhardingen 9%, verontreiniging 12%, groenvoorziening 9%. Metingen bevatten niet de meldingen bij Spaarnelanden over ophalen huisvuil.

In de begroting worden deze meetpunten vermeld als samenvatting van een jaarlijks uit te brengen uitgebreidere rapportage over areaal, meningen en meldingen. De uitvoering van deze prioriteit is met name onderdeel van programma 9: *Kwaliteit fysieke leefomgeving* en programma 4: *Jeugd, onderwijs en sport*.

Een goed onderhouden openbare ruimte draagt in belangrijke mate bij aan een goed leefklimaat in de stad. Haarlem kampt nog met een achterstand in het onderhoud van de kapitaalgoederen, zoals bruggen, straten, wegen, pleinen, onderwaterprofielen vaarwegen, kademuren, sportvoorzieningen, scholen, groenvoorzieningen, verkeerslichten en openbare verlichting. Het inlopen van deze achterstanden is gaande en duurt meerdere jaren.
In 2010 wordt op basis van de nota herijking normbudgetten verder uitvoering gegeven aan het op normniveau brengen van de diverse beheersbudgetten. Volgens plan is in 2010 het budget op normniveau.
Ook gemeentegebouwen, onderwijsgebouwen en kunst in de openbare ruimte zijn kapitaalgoederen en moeten worden onderhouden. Het achterstallig onderhoud aan de (gemeentelijke) sport- en kleedaccommodaties werken wordt weggewerkt, terwijl er tevens een moderniseringsslag gemaakt wordt. Op basis van de thans in het investeringsplan opgenomen middelen kan de inhaalslag rond 2015 worden afgerond. Voor onderwijs wordt het achterstallig onderhoud bij de scholen ingehaald op basis van het Uitvoeringsplan Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs 2007-2010 (2007/110492).

In de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen in deze begroting gaan we nader in op de verschillende soorten kapitaalgoederen.

B. Financiële positie

Prioriteit Coalitieakkoord: *Het college brengt de financiële positie van de stad in de periode 2006-2010 op orde. Dat betekent elk jaar de presentatie van een sluitende begroting met een zo gering mogelijke stijging van de (woon)lasten voor de burger. Over de OZB is afgesproken dat deze met 3% per jaar mag stijgen, exclusief de aanpassing voor inflatie. Tevens brengt en houdt de coalitie de algemene reserve op voldoende niveau, zodanig dat risico's met financiële gevolgen daarmee (in elk geval voor de korte termijn) kunnen worden opgevangen. Dit vergt een goede inventarisatie van risico's en een beleid gericht op beheersing van die risico's.*

Een sluitende begroting en een robuuste reservepositie vormen belangrijke prioriteiten voor de komende vier jaar. Gekoppeld aan de noodzaak om in onze stad het achterstallig onderhoud gericht aan te pakken, vragen deze prioriteiten een ingrijpende financiële inspanning. Daartoe is een pakket aan ombuigingen vastgesteld. Alleen door het realiseren daarvan kunnen we voor de komende jaren een sluitende begroting realiseren en daarmee de financiële positie op orde brengen.

Jaarlijks meten en rapporteren we de voortgang van deze prioriteit op basis van de volgende punten:

Prioriteit Financiële positie	Nul-meting (2006)	Realisatie		Raming	
		2007	2008	2009	2010
Omvang resultaat begroting in mln euro	1,3 v	3,0 v	6,8 v	0,1 v	0,4 v
Omvang algemene reserve in miljoen euro	6,7	19,7	27,2	30,8	33,1
Omvang vaste schuld in miljoenen euro [1]	332	339	326	401	429
Omvang rente over vaste schuld in mln euro	14,9	14,6	14,8	18,5	19,9
Solvabiliteitsratio	8%	12%	12,5%	12,8%	12,3%
Oordeel provincie over financiële positie	matig	kwetsbaar	redelijk	redelijk	voldoende
Percentage stijging woonlasten huurder [2]	1,5%	2,6%	2,0%	3,5%	3,0%
Idem, eigenaar / bewoner [3]		3,4%	4,2%		

[1] De veranderingen van jaar op jaar zijn het gevolg van de het saldo van aflossen en aantrekken leningen wegens investeringen (dit is exclusief de nieuwe maatregelen uit de nota solvabiliteit).

[2] Dit is de stijging van de afvalstoffenheffing (huurders betalen geen OZB en rioolrecht).

[3] Dit is de stijging van OZB, afvalstoffenheffing en rioolrecht voor een gemiddelde woning.

De provincie vat haar oordeel in één woord samen. Hierin zit vervat een oordeel over het materieel sluitend zijn van de begroting (dus zonder teveel stelposten die nog moeten worden ingevuld) en bijvoorbeeld de mate waarin rekening is gehouden met toekomstige lasten, zoals voor onderhoud gemeentelijke bezittingen en vervangingsinvesteringen. Ook de omvang van het weerstandsvermogen is een belangrijke maatstaf voor de provincie. Over de begroting 2008 heeft de provincie geoordeeld dat deze daadwerkelijk materieel sluitend is. Het onderhoud is een van de prioriteiten van ons college: we zijn bezig met een inhaalslag en het op normniveau brengen van de budgetten. Daarom verwachten wij een stijgende lijn in het oordeel van de provincie.
Het oordeel 'voldoende' is de hoogste kwalificatie die door provincies wordt gegeven; in Noord-Holland zijn slechts 7 gemeenten die dat oordeel over 2008 hebben gekregen.

In de (meerjaren)begroting en de jaarverslagen wordt elk jaar op basis van deze tabel aangegeven in welke mate het beleid succesvol is en welke bijstellingen er eventueel nodig zijn. De uitvoering van deze prioriteit is onderdeel van programma 10: Financiën en algemene dekkingsmiddelen.

C. Sociaal beleid

Prioriteit Coalitieakkoord: *Het college houdt in de periode 2006-2010 het sociale beleid van de stad op gelijkwaardig hoog niveau als de afgelopen jaren. Op de omvang van de middelen voor bijzondere en gewone bijstand zal het college niet korten (afgezien van het effect van een daling van het aantal cliënten). De uitstroom uit de bijstand zullen we actief bevorderen met intelligente maatregelen om langdurig werklozen aan werk te helpen.*

In deze bestuursperiode zetten we stevig in op het begeleiden van mensen naar werk, vanuit de overtuiging dat het hebben van werk een van de beste manieren is om in de Haarlemse samenleving te participeren. De economische recessie heeft echter een negatief effect op de werkgelegenheid in Haarlem, waardoor uitstroom uit de bijstand door werkaanvaarding steeds moeilijker wordt.
Het recht op bijstand koppelen we nadrukkelijk aan de plicht om waar mogelijk mee te werken aan re-integratie naar werk. Een stevige maar humane poortwachterfunctie hoort hier onlosmakelijk bij. Dat betekent dat ons doel blijft om door diverse maatregelen (actieve werkgeversbenadering, vaste casemanagers, maatwerktrajecten, etc.) bijstandsgerechtigden aan werk te helpen. Daarnaast richten wij ons op het voorkomen van instroom in de bijstand door het bieden van alternatief werk, zoals Work First.
Een stijging van het bijstandsvolume als gevolg van de recessie zullen we echter niet kunnen voorkomen. De financiële gevolgen hiervan zullen door het rijk deels worden gecompenseerd.

Sociaal beleid is natuurlijk meer dan alleen het verlenen van financiële bijstand aan mensen. Het sociaal beleid van de gemeente is er in de kern op gericht dat mensen zo zelfstandig mogelijk kunnen meedoen aan de samenleving. Naast werk en inkomen gaat dat ook over het verrichten van vrijwilligerswerk, je inzetten voor de wijk of stad en het onderhouden van sociale contacten. Op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) werken we vanuit de gemeente aan meer vraaggerichte voorzieningen op dit terrein (i.c. zorg en welzijn). Met name op het niveau van de wijk proberen we de zelfredzaamheid van mensen te versterken door sociale samenhang te bevorderen en maatschappelijke organisaties te laten samenwerken.

Jaarlijks meten en rapporteren we de voortgang van deze prioriteit op basis van de volgende punten:

Prioriteit Sociaal beleid	Nul-meting (2006)	Realisatie		Raming	
		2007	2008	2009	2010
Omvang reguliere bijstand in mln euro [1]	42,8	38,2	36,3	38,1	39,5
Aantal cliënten reguliere bijstand [2]	3.147	2.613	2.458	2.700	2.975
Jaarlijkse uitstroom van cliënten [3]	1.533	1.287	974	1.100	1.050
Omvang bijzondere bijstand en minimabeleid in miljoenen [4]	3,1	2,9	3,9	3,6	3,6
Aantal aanvragen individuele bijzondere bijstand	2.668	2.400	2.065	2.935	2.935
Gemiddeld bedrag individuele bijzondere bijstand per toegekende aanvraag	1.251	1.251	1.156	1.100	1.100

1 De lasten dalen en stijgen als gevolg van de ontwikkeling van het aantal bijstandscliënten. Ze stijgen jaarlijks als gevolg van inflatieaanpassing.

2 Cliënten met een uitkering WWB jonger dan 65 jaar, ramingen per 31 december van ieder jaar.

3 Dit is de bruto uitstroom, dus zonder rekening te houden met nieuwe instroom. Het is een maat voor de effectiviteit van de uitstroommaatregelen. Het aantal daalt als gevolg van de algemene daling van het aantal cliënten.

4 Het budget omvat de individuele bijzondere bijstand, pensionkosten, armoedebeleid en verschillende kleinere regelingen.

In de (meerjaren)begroting en de jaarverslagen wordt elk jaar op basis van deze tabel aangegeven in welke mate het beleid succesvol is en welke bijstellingen er eventueel nodig zijn. De uitvoering van deze prioriteit is onderdeel van programma 7: Werk en inkomen.

D. Wijkgericht werken

Prioriteit Coalitieakkoord: *Het college voert in de periode 2006-2010 een meer per wijk toegesneden methode van werken door in de organisatie. Deze is vooral gericht op uitvoering (en minder op beleid) en het concreet aanpakken van problemen, in samenwerking met bewoners en met partners in de stad.*

Veel van onze ambities zijn samen te bundelen in een krachtige wijkaanpak. De schaal van de wijk biedt een uitstekend vertrekpunt om samen met bewoners en organisaties de problemen van de stad aan te pakken. Voor de fysieke ontwikkelingsprogramma's en de aanpak van het onderhoud is dit reeds vaak het geval. De sociale pijler zal hier sterker op worden aangesloten, zoals bijvoorbeeld het integraal jeugdbeleid of het koppelen van wonen, zorg en welzijn voor ouderen. In de wijken ligt de potentie om samen met buurtbewoners en uitvoerende organisaties tot concrete uitvoering te komen, waarbij fysieke investeringen hand in hand gaan met het versterken van de sociale structuur. Een aanpak op wijkniveau zal er ook voor zorgen dat we bewoners beter dan nu kunnen betrekken bij het bestuur van de stad. Daarmee vergroten we de herkenbaarheid van het beleid en daarmee het draagvlak voor de te nemen maatregelen.

Wij kiezen voor een benadering van onderaf. De problemen zoals ze worden ervaren in wijken en stadsdelen vormen het uitgangspunt van onze aanpak. Met de stadsdelen stellen we tweejarige contracten op, waarin de belangrijkste te behalen resultaten van alle betrokken partijen staan. Er worden bindende afspraken gemaakt over wie wanneer met welke middelen welke resultaten boekt. De top tien van aan te pakken zaken vormt de kern van elk contract. Bewoners worden uitgenodigd een actieve rol te spelen bij het opstellen en uitvoeren van het programma. Om dit te bevorderen krijgen de bewoners(organisaties) de beschikking over een beperkt eigen budget.

Jaarlijks meten en rapporteren we de voortgang van deze prioriteit op basis van de volgende punten:

Prioriteit Wijkgericht werken	**Realisatie**		**Raming**	
	2007 (nulmeting)	**2008 [1]**	**2009**	**2010 [1]**
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling dat de gemeente aandacht heeft voor het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt	58%		63%	
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling dat de gemeente de buurt betrekt bij de aanpak van leefbaarheid en veiligheid in de buurt	43%		51%	
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling dat de gemeente reageert op meldingen en klachten over onveiligheid en overlast in de buurt	42%		50%	
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling dat de gemeente doet wat ze zegt bij het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt	34%		41%	

1 De meting van bovenstaande gegevens gebeurt tweejaarlijks via Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor, daarom zijn er niet voor alle jaren realisatie- en ramingcijfers opgenomen. De eerste vier vragen zijn in 2007 voor het eerst in de monitor gesteld.

In de (meerjaren)begroting en de jaarverslagen wordt elk jaar op basis van deze tabel aangegeven in welke mate het beleid succesvol is en welke bijstellingen er eventueel nodig zijn.

Het gaat bij deze prioriteit vooral om een verandering in de manier van denken en werken in de organisatie, die met name door de reorganisatie van het ambtelijk apparaat en de bijbehorende cultuurverandering gestalte krijgt. Daarom is de uitvoering van deze prioriteit onderdeel van vrijwel alle programma's.

Nieuw beleid 2010

In het Coalitieakkoord is voor de jaren 2007 - 2010 jaarlijks een extra bedrag van € 500.000 gereserveerd opgenomen voor nieuw beleid. In totaal is aan het einde van de coalitieperiode dus een bedrag van € 2 miljoen structureel vrijgemaakt voor nieuw beleid.

Er is afgesproken dat college en raad gezamenlijk optrekken bij de invulling van de middelen voor nieuw beleid (2 x € 250.000).

In lijn met de raadsbehandeling van de kadernota 2008, zijn bij de begroting 2009 voorstellen gedaan om de beschikbare middelen vanaf 2010 in te zetten voor Haarlem Klimaatneutraal en monumentenbeleid.

In 2009 is een Uitwerkingsplan Haarlem Klimaat Neutraal opgesteld. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de gemeentelijke ambities voor de komende jaren. Vanaf 2010 is structureel € 75.000 beschikbaar uit de middelen voor nieuw beleid.
Naar aanleiding van de begrotingsbehandeling 2009 is besloten om vanaf 2009 nog eens € 132.000 structureel beschikbaar te stellen voor Haarlem Klimaatneutraal (zie 2^e bestuursrapportage 2008, blz. 32).

Verder is vanaf 2010 structureel € 425.000 beschikbaar voor de aanwijzing van extra gemeentelijke monumenten. De pilot met betrekking tot de aanwijzing van de eerste 80 objecten is zeer succesvol gebleken zodat onlangs de 2e tranche met 270 objecten is ingezet. Haarlem Monumentaal 2009 verloopt tevens succesvol. Zowel voor evenementen als voor monumenten geldt dat City Marketing Haarlem deze aantrekkelijke unique selling points van Haarlem de komende jaren meer voor het voetlicht zal brengen.

1.3 De toekomst van Haarlem

Haarlem is een prachtige stad in een bijzondere omgeving. Haarlem maakt als centrumstad deel uit van een vitale, leefbare en interessante randstedelijke metropool. De stad kan zich meten met andere grootstedelijke gebieden en biedt haar bewoners talrijke kansen en mogelijkheden tot wonen, leren, werken, ondernemen, ontmoeting en ontplooiing. De strategische ligging tussen Noordzeekanaalgebied en Schiphol, de monumentale binnenstad en de aantrekkelijke omgeving maken Haarlem uniek.

In 1999 heeft Haarlem de Toekomstvisie 2000-2010 opgesteld. Daarin stonden drie speerpunten centraal voor de ontwikkeling van de stad:
- de versterking van de culturele en toeristische wervingskracht
- de versterking van de zakelijke dienstverlening
- de versterking van een duurzaam goed woonklimaat.

In de huidige raadsperiode is in het Coalitieakkoord invulling gegeven aan deze speerpunten door middel van de in de voorgaande paragraaf uitgewerkte prioriteiten:
- inlopen achterstallig onderhoud en op niveau brengen van onderhoudsbudgetten
- sociaal beleid op hoog niveau en bevorderen van de uitstroom uit de bijstand
- wijkgericht werken met accent op uitvoering en aanpakken van problemen
- sluitend huishoudboekje en een voldoende reserve.

Na tien jaar is het college nagegaan hoe het staat met de realisatie van de toekomstvisie.

Haarlem is op de goede weg, maar nog niet klaar

Haarlem heeft het afgelopen decennium een flinke slag gemaakt en is – door de inzet van velen - dynamischer en vitaler geworden. Haarlem heeft niet alleen fors geïnvesteerd in onderhoud en leefbaarheid, maar ook een flink aantal omvangrijke en belangrijke projecten gerealiseerd. De Zuidtangent brengt Schiphol dichterbij. Het wijkgericht werken krijgt steeds meer gestalte. Er komt Nieuwe Energie in de Waarderpolder. De Veiligheidsregio Kennemerland is van start. En er is stevig ingezet op de woningbouwopgave.

Op dit moment zijn er nog verschillende projecten zichtbaar in uitvoering en staat er ook nog van alles op de rol. De duidelijke 'handen uit de mouwen'-benadering van het huidige gemeentebestuur, een aanpak die bij partijen in de stad veel waardering oogst, heeft dit effect verder versterkt. Kortom: Haarlem is goed op weg, maar nog niet klaar.

Doorpakken met de toekomstvisie

Gezien de huidige staat van de stad voldoen de langere termijn speerpunten uit de Toekomstvisie 2000-2010 voor Haarlem nog steeds. De resultaten die de afgelopen jaren zijn bereikt op de vier prioriteiten uit het Coalitieakkoord passen daar goed in. Ook de verworvenheden van de afgelopen jaren van een grotere zichtbaarheid van het bestuur, een directe en actieve betrokkenheid bij wat er gebeurt in de wijken en het waar mogelijk aansluiten op plannen en initiatieven van bewoners en partners in de stad hebben bijgedragen aan het realiseren van de toekomstvisie.

Het college is daarom van mening dat de focus op de speerpunten nog steeds voldoet en kiest ervoor verder te werken aan de bestaande opdracht. Het werk afmaken: doorpakken. Daarbij willen we gericht en goed georganiseerd aandacht besteden aan een aantal onderwerpen, die voor de toekomst van Haarlem van bijzonder belang zijn.

In ieder geval zal daarbij de financiële weerbaarheid (solvabiliteit) van de stad, als belangrijke algemene basisvoorwaarde voor een gezonde toekomst, ook de komende jaren veel aandacht en inzet vergen. De financiële positie van de stad is de afgelopen jaren verbeterd, maar juist in de huidige tijd van recessie is het voor de toekomst van de stad van groot belang voor de financiële weerbaarheid een expliciete strategie te hebben.

Blijven uitvoeren van de toekomstvisie

Haarlem moet oogsten en doorpakken op het gebied van mooi, schoon, heel en veilig en samen met onze partners verder werken aan de versterking van de culturele en toeristische wervingskracht, de zakelijke dienstverlening en een duurzaam goed woonklimaat. Dat vereist naast de huidige invulling via beter onderhoud, sociaal beleid, wijkgericht werken en gezonde financiën ook extra aandacht op andere terreinen.

Met de campagne "Nieuw Haarlem" zetten we al een nieuwe kop op het speerpunt van de versterking van de zakelijke dienstverlening met als centrale thema's: innovatie, herstructurering en ontsluiting Waarderpolder en de ontwikkeling van (binnenstedelijke) knooppunten en kantorenlocaties. Daarnaast zet Haarlem stevig in op startersbeleid, dienstverlening (faciliteren bedrijfsleven), samenwerking met het onderwijs en op regionale samenwerking en afstemming.

Op de woningbouwopgave blijven we in het kader van het speerpunt duurzaam goed wonen – ondanks de huidige economische recessie – flink inzetten. Haarlem heeft een stevige taakstelling om het woningtekort verder terug te dringen. Naast kwantiteit gaat het hier ook om de kwaliteit van de woningvoorraad.

Wijkgericht werken, participatie en inspraak, welzijn

De schaal van de wijk biedt, zoals uit ervaring blijkt, een uitstekend vertrekpunt om samen met bewoners en organisaties de problemen aan te pakken. Op wijk- en buurtniveau staan betrokkenheid en leefbaarheid, kansen en ondersteuning, schoon, mooi, heel en veilig centraal. Wij blijven dan ook investeren in het wijkgericht werken, zowel in de uitvoering van fysieke als van sociale taken.

Betrokkenheid van burgers en partners is geen luxe maar noodzaak. Al heel lang is de wil van de overheid niet meer automatisch wet. De overheid is in toenemende mate afhankelijk van een groot aantal organisaties in de stad om zaken daadwerkelijk te realiseren. Op basis van de ervaringen in de afgelopen jaren doen we nog in deze collegeperiode voorstellen om participatie en inspraak beter te organiseren en meer helderheid te scheppen in verwachtingen, bevoegdheden en verantwoordelijkheden.

Ons uitgangspunt op het gebied van welzijn is de zorg voor gelijke kansen, in het bijzonder voor mensen die zonder hulp of ondersteuning niet of onvoldoende voor zichzelf kunnen zorgen. Een duidelijke, gerichte aandacht voor gezondheid, veiligheid, werk en maatschappelijke opvang, voor schuldhulpverlening, veiligheid van de woonomgeving en voor jongeren blijft hoogst actueel. Daarnaast gaat het om extra aandacht voor mensen in probleemsituaties. De huidige economische recessie, met als mogelijk gevolg een grotere werkloosheid en instroom in de bijstand, versterkt dit. Dit vereist een heldere visie op de inhoud, organisatie en spreiding van het welzijnswerk: wat is het, waar gaat het om, wie werken daaraan, voor wie, waar. Dit vereist een heldere visie op de sociale infrastructuur. Een onderdeel daarvan is een transparant, krachtig welzijnsbeleid op basis van een heldere analyse en breed gedragen visie op inhoud, doel, prestaties, sturing en organisatie.

De na-oorlogse wijken

Haarlem heeft na een intensieve periode van stadsvernieuwing ook veel werk gemaakt van de aanpak van de na-oorlogse woningvoorraad en de na-oorlogse wijken. Zowel in Haarlem Noord, Schalkwijk als Haarlem-Oost zijn de resultaten van deze inspanningen al zichtbaar.

Met Schalkwijk 2000+ zijn belangrijke stappen gezet voor wat betreft de aansluiting van het stadsdeel op het centrum, de inrichting van de groene zoom, nieuwbouw en de renovatie van verouderde woningcomplexen. Waar mogelijk moet worden voorkomen dat deze ontwikkeling, mede onder druk van de recessie, stagneert. Daarbij is onze zorg breder dan alleen de woningvoorraad of de multiculturele verhoudingen. Het gaat ons ook om het imago van Schalkwijk, om duurzaamheid, bereikbaarheid, jongerenbeleid en om maatregelen gericht op werk (arbeidsparticipatie en wijkeconomie).

Haarlem Klimaatneutraal

Sinds het vaststellen van de toekomstvisie is het thema duurzaamheid sterk naar boven gekomen. Dit thema richt zich bij uitstek op de toekomst. De uitvoering van het actieplan Haarlem Klimaatneutraal (met een actieve inzet op de vermindering van de uitstoot van CO_2) is een nieuwe inspirerende opgave, die in talrijke samenwerkingsverbanden moet leiden tot een werkelijk klimaatneutrale organisatie in 2015 en een klimaatneutrale stad in 2030. Het gaat daarbij om het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen door bijvoorbeeld alternatieve energiebronnen en energiebesparing en om het verminderen van de kwetsbaarheid voor klimaatveranderingen.

Regio en bereikbaarheid

De positionering van Haarlem in de regio is voor de kansen van de stad, bewoners, ondernemers en bedrijven van groot belang. Allerlei ontwikkelingen, zoals zorg, bereikbaarheid, economie, wonen, duurzaamheid, veiligheid et cetera, trekken zich immers niets aan van gemeentegrenzen. Onze inzet daarbij is dat Haarlem haar positie in de regio Amsterdam versterkt.

De verdere optimalisering van onze bereikbaarheid per auto, openbaar vervoer en fiets, is een basisvoorwaarde voor de versterking van de economische structuur van Haarlem. Voor het functioneren van Haarlem zijn interne en externe bereikbaarheid steeds meer de sleutelwoorden. Daarbij gaat het niet alleen om woon-werk verkeer, maar ook om business-to-business-contacten, distributie en bevoorrading, de verkeerscirculatie in en om de stad, parkeren en bijvoorbeeld het strand- en ander recreatief verkeer.

Een concrete en realistische kijk op mobiliteit vergt een eigen Haarlems perspectief op het gebied van bereikbaarheid in regionaal verband. Duidelijk moet worden om welke vragen het gaat, welke vormen van vervoer de beste kansen bieden en waar de essentiële knelpunten liggen.

Conclusie: doorpakken, aanpakken en oppakken

Hoewel het goed gaat met Haarlem en met de meeste Haarlemmers, mag de stad - zeker ook met het oog op de gevolgen van de economische recessie - niet op haar lauweren rusten. Een goede toekomst voor Haarlem is niet vanzelfsprekend.

Haarlem moet doorpakken, aanpakken en oppakken. Dat doorpakken geldt allereerst de keuze van het college voor onderhoud, sociaal beleid, wijkgericht werken en een sluitend huishoudboekje. Een belangrijke basisvoorwaarde is immers een blijvend gezonde financiële huishouding.

Haarlem wil ook doorpakken op de drie speerpunten van haar toekomstvisie: de versterking van de culturele en toeristische wervingskracht, de versterking van de zakelijke dienstverlening en de versterking van een duurzaam goed woonklimaat.

Daarnaast wil Haarlem de uitvoering van een aantal thema's die in de afgelopen periode al hoog op de politieke en maatschappelijke ladder zijn komen te staan stevig blijven aanpakken. Dat zijn Haarlem Klimaatneutraal, de realisatie van de dienstverleningsvisie, Schalkwijk 2000+ en de positionering van Haarlem in de regio.

Tot slot kiest het college ervoor een aantal vraagstukken, die voor de ontwikkeling van de stad van direct belang zijn, prominenter op de agenda te zetten en gericht op te pakken. Dit zijn: een slim en duidelijk beleid voor participatie en inspraak, de actualisering van de sociale infrastructuur (waaronder het welzijnsbeleid) en een eigen perspectief op de (regionale) bereikbaarheid van Haarlem.

Stedenbeleid: voortzetting en decentralisatie

Nederland is een land van steden: het grootste deel van de inwoners woont in de stad en de grootste economische bedrijvigheid is in en rond steden te vinden. Krachtige en vitale steden zijn daarom van essentieel belang. Steden waar mensen graag willen wonen en waar bedrijven zich graag willen vestigen. Steden met een hoog voorzieningenniveau en leefbare en toekomstbestendige wijken. Een krachtige stad biedt mensen kansen om zich te ontwikkelen.
De afgelopen jaren zijn de grote steden in drie perioden financieel en inhoudelijk extra ondersteund door het rijk via het zogenoemde Grote stedenbeleid. Dit gebeurde op basis van afspraken over het realiseren maatschappelijke effecten, het halen van doelstellingen en het doen van activiteiten. Haarlem heeft als één van deze steden de afgelopen jaren veel werk verzet en goede resultaten behaald in het realiseren van de lokale ambities.

De huidige, derde periode van het Grote stedenbeleid duurt tot en met 2009 en het rijk heeft aangegeven door te willen gaan met het stedenbeleid. Dit wordt echter wel op een andere leest geschoeid. Kern van de verandering is dat de afspraken tussen rijk en gemeenten alleen nog gaan over wat gemeenten willen bereiken aan doelen en effecten. Er worden geen afspraken meer gemaakt over wat gemeenten concreet moeten gaan doen; dat is voortaan veel meer de eigen bevoegdheid en verantwoordelijkheid van gemeenten. Het thema economie vormt geen onderdeel meer van het komende Grote stedenbeleid. Steden blijven wel de motor van de economie en kunnen blijven rekenen op aandacht en steun van het rijk. Daartoe blijft op rijksniveau het geld dat tot nu toe onder de vlag van het Grote stedenbeleid aan de steden werd uitgekeerd wel beschikbaar in de vorm van bijvoorbeeld specifieke subsidies.

In deze programmabegroting is in het deel 3 voor het eerst een paragraaf Stedenbeleid toegevoegd. Deze paragraaf gaat nader in op het stedenbeleid en de Haarlemse invulling daarvan. Daartoe is er ook een totaaloverzicht van de doelen en effecten opgenomen en de aanduiding van de beleidsvelden waarbinnen deze worden gerealiseerd.

1.4 Onderzoeken in 2010 ingevolge de verordening gemeentewet art. 213a

Zoals door de raad vastgesteld in de Verordening Gemeentewet art. 213a voert het college jaarlijks twee doelmatigheidsonderzoeken uit. Het college voert in 2010 onderzoek uit naar de volgende onderwerpen:

- De interne sturing en beheersing van gemeentelijk vastgoed.
- De kosten en toegevoegde waarde van externe onderzoeken en externe inhuur.

Interne sturing en beheersing gemeentelijk vastgoed

Gemeente Haarlem is eigenaar van een omvangrijke vastgoedportefeuille met een aanzienlijke financiële waarde. Het gemeentelijk vastgoed, bestaande uit gronden en gebouwen van uiteenlopende aard en omvang, is een belangrijk middel om gemeentelijke doelstellingen te realiseren op het gebied van onder andere stedelijke en maatschappelijke ontwikkeling.

Medio 2005 is bij de afdeling Vastgoed een ingrijpend verbeterprogramma in gang gezet om de vastgoedsturing procesmatig en organisatorisch op goede wijze in de gemeentelijke organisatie te verankeren. Eind 2007 werd geconstateerd dat op een aantal punten vooruitgang was geboekt, maar dat tegelijkertijd nog twee belangrijke opgaven - gecentraliseerd beheer en integrale sturing – resteerden teneinde vastgoed meer toegevoegde beleidswaarde te geven en financieel beter te laten renderen (2007/228785). In 2010 wil de gemeente onderzoek doen naar de voortgang en realisatie van deze opgaven.

De vraagstelling van het onderzoek dat de gemeente wil uitvoeren is: Hoe doeltreffend en doelmatig is de interne sturing op en beheersing van het gemeentelijk vastgoed in relatie tot het streven naar:

- gecentraliseerd beheer;
- meer toegevoegde beleidswaarde;
- een beter financieel rendement.

Bij gecentraliseerd beheer gaat het erom dat de vastgoedportefeuille op orde is, dat wil zeggen gecentraliseerd en gecategoriseerd onder (budget)verantwoordelijkheid van de afdeling Vastgoed. Daar waar het gaat om toegevoegde beleidswaarde is een belangrijk aspect strategisch voorraadbeheer: het relateren van bestaand en toekomstig vastgoedbezit aan de korte en lange termijndoelen van de gemeente en aan stedelijke en maatschappelijke ontwikkelingen. Belangrijke aspecten als het gaat om financieel rendement zijn (inzicht in) kostendekkendheid en risicomanagement.

De kosten en toegevoegde waarde van externe onderzoeken en externe inhuur

Door gemeenten, provincies en ministeries worden met regelmaat externen ingehuurd. Zo ook door de gemeente Haarlem. Daarbij valt onderscheid te maken in tijdelijke inhuur voor werk met een permanent karakter (bijvoorbeeld vervanging bij ziekte, zwangerschap of tijdelijke vacature) en tijdelijke inhuur voor werk met een tijdelijk karakter (specialistische inhuur voor onderzoek, advies of een project).

Als het gaat om externe inhuur zijn er twee belangrijke aandachtspunten: enerzijds de beheersing van de uitgaven en anderzijds de doeltreffendheid en doelmatigheid. De vraagstelling van het onderzoek dat de gemeente in 2010 wil uitvoeren is: Wat is de aard en de (financiële) omvang van de externe inhuur van de gemeente Haarlem en hoe doeltreffend en doelmatig is deze? Bij doeltreffendheid gaat het er onder andere om of de eindproducten voldoen aan de gestelde eisen en in hoeverre deze toegevoegde waarde hebben ten opzichte van uitvoering door de gemeente zelf. Bij doelmatigheid gaat het er onder andere om of er een deugdelijke afweging is gemaakt bij de keuze voor externe inhuur rekening houdend een zo gunstig mogelijke prijs-kwaliteitverhouding.

1.5 Uitgangspunten voor de meerjarenraming 2010-2014

De uitgangspunten worden geformuleerd in een periode van de internationale financiële crisis. Om de gevolgen hiervan voor Haarlem in beeld te brengen is in de kadernota 2009 gewerkt met drie scenario's. Scenario 1 ging uit van ongewijzigde ontwikkelingen, scenario 2 van de prognoses van het CPB van maart 2009 en scenario 3 van nog slechtere economische ontwikkelingen. Het 2^{e} scenario is vervolgens gekozen voor het opstellen van de begroting 2010 en latere jaren. In de begroting 2010 is voor ieder beleidsveld is een zo reëel mogelijke raming gemaakt, waarvan verschillende uitkomsten mogelijk zijn gebleken (conform scenario 2 of 3). Hierdoor vervalt de noodzaak om in de begroting 2010 nog verder met scenario's te werken.

De verwachting is dat het rijk na 2011 gedwongen zal zijn om forse ombuigingen te realiseren die ook bezuinigingen op de Gemeentefondsuitkering tot gevolg zullen hebben. Realistisch beschouwd zou dit voor Haarlem na 2014 een verlaging van de Gemeentefondsuitkering van € 10 miljoen (of misschien nog veel meer) kunnen betekenen. Het is duidelijk dat de huidige meerjarenbegroting dit bedrag niet kan opvangen. Ook een begrotingstekort kan Haarlem, gelet op haar slechte solvabiliteit niet accepteren. In de periode tot de kadernota 2010 zullen plannen en voorstellen worden ontwikkeld om voorbereid te zijn op deze ontwikkelingen.

De kaders van de meerjarenraming 2010-2014 worden verder gevormd door:

- Het Coalitieakkoord 2006-2010.
- Het door de raad vastgestelde beleid bij de programmabegroting 2009-2013.
- De kadernota 2009.
- De meest recente informatie over de Algemene Uitkering (meicirculaire).
- Het investeringsplan 2009-2014.
- De meest recente informatie over de ontwikkeling van het aantal inwoners, woningen en de bedrijvenvoorraad.
- De verwachte loon- en prijsontwikkeling voor 2010.
- De afspraken over de doorontwikkeling van de informatiewaarde van de programmabegroting.

De kadernota 2009 is op 18 juni 2009 door de gemeenteraad vastgesteld. De navolgende raminggrondslagen zijn gehanteerd:

Formatie en loonsom

Uitgangspunt is dat de loonsom in de begroting wordt gebudgetteerd voor de toegestane formatie. In lijn met de afspraken uit het Coalitieakkoord en het reorganisatiebesluit moet de organisatie per hoofdafdeling de toegestane formatie in de afgesproken fasering afbouwen naar de streefwaarde.
De salarisberekening gebeurt normatief. Dat wil zeggen op basis van de toegestane formatie en een gemiddelde van de 9e periodiek van de functionele schaal (een schaal kent 11 periodieken).
Daar worden de loonkosten wegens garantieregelingen van medewerkers die in de oude organisatie hoger ingeschaald waren dan hun huidige functie bij opgeteld. Deze laatste kosten worden in de meerjarenraming geleidelijk afgebouwd. Ook dit gebeurt normatief.

Loon- en prijsontwikkelingen voor de meerjarenraming

Bij de vaststelling van de kadernota 2009 is besloten om met ingang van de meerjarenraming 2010-2014 als uitgangspunt te hanteren dat voor zowel de baten als de lasten in de meerjarenraming (2011-2014) wordt uitgegaan van het loon- en prijspeil van de begroting 2010 en daarmee een meerjarenbegroting in constante prijzen op te stellen.

Loon- en prijsontwikkeling voor het begrotingsjaar 2010

Als uitgangspunt voor de loonontwikkelingen (inclusief sociale lasten) is er van uitgegaan dat de loonkosten in 2009 niet stijgen. Voor 2010 is een zeer beperkte stijging geraamd van 1% per 1 juni 2010, een stijging van 0,6% op jaarbasis, conform de prognose van het Centraal Economisch Planbureau uit maart 2009.

Voor wat betreft de werkgeverslasten is wel rekening gehouden met een hogere pensioenpremie van het ABP. Omdat het ABP vanwege de economische crisis een te lage dekkingsgraad had, was het ABP verplicht een zogenaamd herstelplan vast te stellen. In een periode van 5 jaar moet de dekkingsgraad weer het vereiste niveau van 105% hebben. Een van de maatregelen uit dit herstelplan is dat op de premie voor ouderdom- en nabestaandenpensioen een tijdelijke opslag komt voor rekening van werknemers en werkgevers. Per 1 juli is de premie met 1%-punt verhoogd en vanaf 1 januari 2010 tot 1 januari 2014 met nog eens 2%-punten.

Bovenformatieven

Voor de bovenformatieven is een structureel budget van € 977.000 in de begroting opgenomen. Daarnaast is een voorziening gevormd om fluctuaties in de lasten op te vangen. Indien er in enig jaar meer lasten van bovenformatieven zijn, worden deze gedekt uit deze voorziening. Indien de kosten lager zijn, wordt het restant toegevoegd aan de voorziening. Getracht wordt om bovenformatieven weer aan een reguliere functie te helpen (intern of extern).

Materiële uitgaven en inkomsten

Voor de begroting 2010-2014 is geen automatische compensatie voor materiële uitgaven toegekend. Een compensatie tot maximaal 1% is (alleen) toegekend voor die gevallen waarbij de hoofdafdeling heeft kunnen aantonen dat een verhoging van het betreffende budget noodzakelijk is.
Het wijzigingspercentage op de eigen inkomsten bedraagt 1%.

Subsidies

Bij subsidies en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen boven de € 45.000 wordt gebruik gemaakt van een gewogen percentage. Het gewogen percentage bedraagt voor 2010 0,3%. Ook de recent verzelfstandigde organisaties vallen onder dit regime. Voor subsidies onder de € 45.000 wordt geen compensatie toegekend.

Deze richtlijn is moeilijk te realiseren bij (met name verbonden) partijen, die vaak hogere stijgingspercentages hanteren, dan de uitgangspunten die voor de begroting van Haarlem worden toegepast, meestal als gevolg van CAO-afspraken. Hogere percentages zullen leiden tot tegenvallers of tekorten in hun begroting. Overigens rust op deze verbonden partijen wel de plicht om hun efficiency blijvend te verhogen en hun lasten te verlagen.

Algemene uitkering

Het is gebruikelijk dat gemeenten via de meicirculaire worden geïnformeerd over de hoogte van de Algemene Uitkering voor de komende jaren. Als gevolg van de economische recessie en de daarmee samenhangende extra rijksuitgaven, bleek het nodig om vooruitlopend op het verschijnen van de meicirculaire 2009 al in april van dit jaar afspraken te maken over de ontwikkeling van de Algemene Uitkering en de relatie met de rijksuitgaven. Daarbij is onder andere overeengekomen dat voor de jaren 2009 – 2011 wordt gewerkt met een vooraf vastgesteld vast accres. Voor de latere jaren bleef echter, ook na het uitkomen van de meicirculaire, veel onduidelijkheid bestaan. Dat is voor de staatssecretaris van het ministerie van Binnenlandse Zaken aanleiding geweest om op 6 juli een brief te versturen aan de voorzitter van de Tweede Kamer waarin nader wordt ingegaan op de accressen voor 2012 en verder.

In deze brief worden gemeenten geadviseerd om, gegeven de uitermate onzekere periode die te wachten staat, behoedzaamheid te betrachten bij het opstellen van de meerjarige begroting en uit te gaan van een nulscenario. Haarlem houdt hiermee bij het opstellen van de meerjarenbegroting rekening. Dat komt er op neer dat er sprake is van een reële krimp ter grootte van de inflatie van 0,5%.

De consequentie van het hanteren van een behoedzame raming is dat de in de begroting verwerkte raming van de Algemene Uitkering voor de jaren 2011 – 2014 (gecorrigeerd voor de taakmutaties) per saldo afneemt met een bedrag van ca. € 5 miljoen in 2014.

Kapitaallasten

De rentecomponent (het zogenaamde rente-omslagpercentage) voor onder meer de investeringen wordt gehandhaafd op 5,0%.

Gemeentelijke belastingen en rechten

Overeenkomstig de besluitvorming in de kadernota 2009 is in de begroting 2010 voor de belastingen en rechten rekening gehouden met een inflatiepercentage van 1%.
Voor heffingen geldt dat een compensatie eerst aan de orde is, als dit binnen de grenzen van de kostendekkendheid blijft. De belastingvoorstellen worden in december voorafgaand aan het begrotingsproces vastgesteld. In verband hiermee is met de raad afgesproken dat het college is gemachtigd de percentages voor de belastingen (OZB, hondenbelasting, toeristenbelasting en precario/reclamebelasting) aan te passen als het inflatiepercentages dat op dat moment bekend is, meer dan 0,5% afwijkt van het geraamde percentage.

Naast het stijgingspercentage voor inflatie zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- **OZB**
  De OZB-tarieven worden, naast de inflatieaanpassing, ingevolge het Coalitieakkoord verhoogd met 3%.
- **Precario**
  Rekening is gehouden dat de precariobelasting op kabels en leidingen vervalt met ingang van 2010. Op dit moment is nog niet duidelijk of de desbetreffende wetgeving op dat moment al van kracht is.
- **Reclamebelasting**
  De baten en lasten van de reclamebelasting die per 1 juli 2009 voor de binnenstad is ingevoerd is in de begroting verwerkt. Om dubbele belastingheffing te voorkomen vervalt de precarioheffing op reclame-uitingen in de binnenstad.
- **Afvalstoffenheffing**
  In de begroting is de 95% kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing gehandhaafd. In de dienstverleningsovereenkomt met Spaarnelanden is een kostenstijging per 1 januari 2010 van 2% opgenomen. De “winstuitkering” van het Afval Energiebedrijf Amsterdam, van € 547.000, die in mindering werd gebracht op de kosten van afvalinzameling, vervalt. Om dit te compenseren zou de afvalstoffenheffing met 5% moeten stijgen. Voorgesteld wordt om in overleg met Spaarnelanden na te gaan op welke wijze de effecten voor de afvalstoffenheffing kunnen worden teruggebracht tot de onvermijdelijke zaken (zoals effecten van CAO en pensioenpremie) en daarmee de stijging van de afvalstoffenheffing te verminderen.
- **Rioolheffing (evaluatie Gemeentelijk Rioleringplan)**
  In de kadernota 2009 is geconcludeerd dat om aan de bij de begroting 2009 vastgestelde motie 63 “burger niet de dupe (van aanleg nieuw riool)” te voldoen er een andere systematiek van kostprijsberekening noodzakelijk is. Bij de nieuwe systematiek bestaat er een directe relatie tussen de verwachte lasten voor enig jaar en de heffing. Dit heeft als gevolg dat de heffing op middellange termijn minder stijgt dan bij in het oorspronkelijke plan en dat de verhoging van de heffing met € 15 niet wordt toegepast. Wel werd uit de second opinion op het Gemeentelijk Rioleringsplan 2007–2011 (GRP) duidelijk dat om aan de wettelijk vereisten inzake de verbrede rioolzorg te voldoen de extra investeringen noodzakelijk zijn. Deze investeringen zullen op de korte termijn wel zorgen voor een hogere last en betrokken worden bij het bepalen van de heffing. Per saldo maakt het over een periode van 20 jaar niet uit welke systematiek wordt gekozen.

Voor een nadere toelichting op de ontwikkelingen in de belastingen en rechten wordt verwezen naar paragraaf 3.1 Lokale heffingen.

1.6 Begrotingsuitkomst 2010 en meerjarenraming 2011-2014

1.6.1 Analyse van kadernota 2009 naar begroting 2010 en meerjarenraming 2011-2014

De uitkomst van de kadernota 2009 is het vertrekpunt voor de begroting 2010 en de jaren 2011-2014.

De navolgende tabellen laten de veranderingen zien die per saldo leiden tot de vermelde begrotingsuitkomst 2010 en meerjarenraming 2011-2014. Alle mutaties lichten we na de tabel toe, waarbij de nummering in de tabel overeenkomt met de nummering van de toelichting. De analyses zijn als volgt opgebouwd:

Een tabel begroting 2010 (analyse van kadernota 2009 naar begroting 2010):
1. Startpunt is de raming 2010 zoals opgenomen in gedrukte kadernota 2009.
2. Vervolgens is het verzamelamendement kadernota 2009 verwerkt.
3. Daarna zijn de ontwikkelingen na besluitvorming raad over kadernota 2009 voor 2010 verwerkt.
4. Dit leidt tot de begrotingsuitkomst 2010.

Een tweede tabel meerjarenraming 2011-2014 (analyse van kadernota naar meerjarenraming 2011-2014):
1. Startpunt is de begrotingsuitkomst (= punt 4 uit de eerste tabel) 2010
2. Vervolgens wordt een integraal beeld gegeven van de mutaties t.o.v. de begroting 2010 die per saldo leiden tot de meerjarenprognose voor de jaren 2011 t/m 2014.
3. Dit leidt tot de uitkomsten van de meerjarenraming 2011-2014.
4. Ter vergelijking zijn de oorspronkelijke prognoses 2011-2014 volgens de kadernota 2009 toegevoegd.

Tabel analyse van kadernota 2009 naar begroting 2010

	Omschrijving	Begroting 2010 Budgettair effect (bedragen x €1.000; v (-) is voordelig n is nadelig	
1	Raming begroting 2010 (cf kadernota 2009)	-388	v
2	Amendement kadernota 2009	59	n
	Kaderstelling begroting 2010	-329	v
3	**Mutaties na kadernota**		
a	**Personeelslasten**		
-	Daling kosten van wachtgelders	-520	v
-	Hogere toerekening personeelslasten aan exploitatie	225	n
b	Resultaat renteomslag	-750	v
c	Loon-en prijsstijging Spaarnelanden (2%)	269	n
d	Hogere kosten telefonie/ICT/formatiereductie	650	n
e	Lagere stijging rioolbaten	277	n
f	Hogere opbrengst OZB	-346	v
g	Vervallen budget v.m. medewerkers Gem. opvang nieuwkomers	-99	v
h	Kosten niet-uitkeringsgerechtigden uit re-integratiebudget	-106	v
i	WWB 65+	-234	v
j	Rijksvergoeding WWB-inkomensdeel	pm	
k	Overname kinderboerderderij Floragaarde van SDO Zuid/west	74	n
l	Saldo diverse kleinere mutaties	421	n
4	**Voordelig begrotingsuitkomst 2010 (is toevoeging aan de algemene reserve)**	**-468**	**v**

Toelichting

a. Personeelslasten

- Daling kosten van wachtgelders:
  Volgens prognose nemen de lasten in 2010 met ruim € 500.000 af en in volgende jaren met gemiddeld € 200.000. Dit komt door de afloop van de zogenaamde FPU-regeling en door de afloop van wachtgelden vanwege het bereiken van pensioengerechtigde leeftijd.
- De doorbelasting van uren naar de exploitatiebegroting is in 2010 € 225.000 hoger dan in 2009. Dit wordt mede veroorzaakt door een toename van 800 uren van milieu (een lastenverzwaring van ca. € 100.000), die voorheen gedekt werden uit investeringen en projecten.

b. Resultaat renteomslag

Het resultaat van de rente-omslag is positiever door de verkoop van de NUON-aandelen en het aantrekken in 2009 van twee vaste geldleningen tegen rentepercentages van resp. 3% en 3,4%. Daar staat wel een verlaging van het dividend tegenover.

c. Loon- en prijsstijging Spaarnelanden

Conform de uitgangspunten zoals vastgesteld in de kadernota 2009 is in de ramingen met een kostenstijging van maximaal 0,3% gerekend voor de verbonden partijen. Spaarnelanden berekent vooralsnog een kostenstijging door van 2% in beheerlasten openbaar gebied

(wegen, openbaar groen etc.) voor 2010. Dit betekent een netto-lastenverzwaring van € 269.000. Voor een gedeelte worden de hogere lasten gecompenseerd via de tarieven afvalstoffen- of rioolheffing.

d. Hogere kosten telefonie/ICT/formatiereductie
In 2010 zijn in verband met fricties incidentele middelen geraamd voor telefoonkosten, ICT en formatiereductie voor de hoofdafdeling Middelen & Services. Deze frictiekosten nemen na 2010 geleidelijk af.

e. Lagere stijging rioolbaten
De baten uit de rioolheffing waren in de begroting 2009 nog gebaseerd op een hogere kostendekking en tariefstelling dan waarvoor is gekozen bij de vaststelling van het tarief overeenkomstig de belastingvoorstellen.
Naar aanleiding van de second opinion van het 2e gemeentelijke rioleringsplan (GRP2) is besloten om de tarieven rioolrechten niet meer met een vast bedrag van € 15 te verhogen. Jaarlijks zal de benodigde tariefstijging aan de hand van de extra lasten worden berekend.

f. Hogere opbrengst OZB
De opbrengst OZB kan iets hoger worden berekend dan de oorspronkelijke raming in 2010 door een toename van het aantal woningen.

g. Vervallen budget voormalig medewerkers Gemeentelijke opvang nieuwkomers
Een nog geraamd budget voor voormalige medewerkers van het gemeentelijke opvang nieuwkomers (GON) kan vrijvallen.

h. Kosten niet-uitkeringsgerechtigden
Per saldo is een voordeel van € 106.000 geraamd, omdat de kosten van de zogenaamde "Nuggers" (niet-uitkeringsgerechtigden) in het vervolg uit het re-integratiebudget worden betaald in plaats van de exploitatiebegroting.

i. WWB 65+
De uitvoering van de WWB 65+ gaat naar de Sociale Verzekeringsbank, die daarvoor ook rechtstreeks de rijksmiddelen ontvangt. Met ingang van 2010 kunnen daarom de lasten en baten worden geschrapt. Omdat de lasten hoger waren dan de baten ontstaat er een voordeel.

j. Rijksvergoeding WWB-inkomensdeel
De rijksbijdrage zal in 2010 waarschijnlijk hoger zijn. Deze verhoging is nog niet geraamd in de begroting. Als deze verhoging daadwerkelijk wordt ontvangen, kan de geraamde onttrekking uit de WWB-reserve worden verlaagd.

k. Overname kinderboerderij Floragaarde van SDO Zuid/west
Dit betreft de netto toename van de beheerlasten van de kinderboerderij die de gemeente met ingang van 2010 in beheer krijgt.

l. Saldo diverse kleinere mutaties
Dit betreft het saldo van baten en lasten van de overige kleinere mutaties, die niet verder afzonderlijk worden toegelicht.

Tabel analyse van kadernota 2009 naar meerjarenraming 2011-2014

	Omschrijving	Meerjarenraming 2011-2014 Budgettair effect (bedragen x €1.000; v (-) is voordelig n is nadelig)							
		2011		2012		2013		2014	
1	**Meerjarenraming 2011-2014 (d.w.z mutaties op 2010)**								
	Begroting 2010 (is de basis voor de jaren 2011 t/m 2014)	-468	v	-468	v	-468	v	-468	v
2	**Mutaties in de jaren 2011-2014 op de begroting 2010**								
a	Investeringsplan 2009-2014	3.549	n	6.500	n	6.134	n	3.251	n
b	Toename bijstandskosten	730	n	730	n	730	n	730	n
c	Vervallen onttrekking uit reserve WWB	2.300	n	2.900	n	2.900	n	2.900	n
d	Verzelfstanding Onderwijs Service Kantoor	-25	v	-25	v	-920	v	-985	v
e	Regionalisering brandweer	-46	v	-396	v	-822	v	-791	v
f	Verlaging subsidie bibliotheek			-400	v	-500	v	-500	v
g	Verlaging subsidie zwembaden	-100	v	-200	v	-200	v	-200	v
h	Verkoop niet-strategisch bezit	-1.000	v	-1.000	v	-1.000	v		
i	Optimalisering Spoorzone / overige projecten	1.500	n	1.500	n	1.500	n	1.500	n
j	Paswerk	-400	v	-800	v	-1.200	v	-1.200	v
k	Afloop budget voor inhalen achterstallig onderhoud							-2.100	v
l	Vervallen budget voor vouchers bewonersinitiatieven	-300	v	-300	v	-300	v	-300	v
m	Temporiseren investeringen onderhoud openbare buitenruimte	-500	v	-750	v	-1.100	v	-1.500	v
n	Actualisering stelpost onderuitputting kapitaallasten	-1.200	v	-1.200	v	-1.200	v		
o	Beëindiging toevoeging aan de algemene reserve (Coalitieakkoord)	-1.250	v	-1.250	v	-1.250	v	-1.250	v
p	Daling loonsom door formatiereductie coalitieakkoord en overhead	-3.239	v	-3.392	v	-3.480	v	-3.568	v
q	Daling wachtgelden	-220	v	-420	v	-540	v	-660	v
r	Mutaties in voorziening voor afbouw precario op kabels en leidingen	500	n	-700	v	-1.900	v		
s	Onttrekking uit het BTW-compensatiefonds					-760	v		
t	Daling materiële overheadkosten	-375	v	-500	v	-550	v	-550	v
u	Lagere Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds	1.515	n	2.795	n	3.974	n	5.093	n
v	Verbetering solvabiliteit					600	n	1.000	n
w	Saldo diverse kleinere mutaties	-1.021	v	73	n	121	n	-725	v
	Voordelige uitkomst (is toevoeging aan de algemene reserve)	**-50**	**v**	**0**	**v**	**-231**	**v**	**-323**	**v**
	Nadelige uitkomst (is onttrekking aan de algemene reserve)	**0**	**v**	**2.697**	**n**	**0**	**v**	**0**	**v**
	Geraamde uitkomst in kadernota 2009	**-6**	**v**	**2.991**	**n**	**-142**	**v**	**-130**	**v**

Toelichting

1. Meerjarenraming 2011-2014

Het startpunt van de meerjarenraming is het begrotingssaldo 2010.
Voor de jaren na 2010 gaan we uit van een constant prijsniveau.

2. Mutaties 2011-2014 ten opzichte van de begroting 2010

Niet alle lasten en baten werken evenredig door naar volgende jaren, terwijl er ook rekening gehouden dient te worden met baten en lasten die pas na 2010 tot stand komen. Deze mutaties worden onderstaand kort toegelicht:

a. Investeringsplan 2009-2014

Dit betreft een toename van kapitaallasten voortvloeiende uit het Investeringsplan 2009-2014

Omschrijving	Kapitaallasten Budgettair effect (bedragen x €1.000; v (-) is voordelig n is nadelig)				
	2010	2011	2012	2013	2014
Kapitaallasten IP 2009-2014	18.581 n	26.760 n	32.988 n	35.240 n	37.835 n
Af: vrijval afschrijvingslasten	-6.441 v	-8.563 v	-10.902 v	-12.860 v	-17.810 v
Totaal IP 2009-2014	12.140 n	18.197 n	22.086 n	22.380 n	20.025 n
Dekking van investeringen					
Parkeergelden	-3.062 v	-4.142 v	-4.173 v	-4.094 v	-3.991 v
Rioolrechten	-1.246 v	-2.512 v	-3.364 v	-4.122 v	-4.761 v
Dekking overige investeringen (subsidies/derden)	-739 v	-901 v	-956 v	-937 v	-929 v
Netto lasten IP 2009-2014	**7.093 n**	**10.642 n**	**13.593 n**	**13.227 n**	**10.344 n**
Mutaties t.o.v. 2010		**3.549 n**	**6.500 n**	**6.134 n**	**3.251 n**

b. Toename bijstandskosten

Ongewijzigd ten opzichte van kadernota 2009.

c. Vervallen onttrekking uit reserve WWB

De geraamde onttrekkingen zijn conform kadernota 2009 en bedragen € 2,9 miljoen in 2010, € 0,6 miljoen in 2011 en vervalt in de jaren daarna.

d. Verzelfstandiging Onderwijs Service Kantoor

Per 1 januari 2009 is het Onderwijs Service Kantoor verzelfstandigd. De lagere lasten staan tegenover de kapitaallasten van het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (SHO) die in het Investeringsplan 2009-2014 zijn geraamd.

De “bruidsschatregeling” is de vergoeding die de gemeente gedurende vier jaar betaalt aan de stichting op grond van wettelijke regelgeving. Vanaf 2013 vervalt deze regeling van € 895.000 en in 2014 het restant frictiekosten van € 65.000.

e. Regionalisering brandweer

Vanaf 2011 treedt (ten opzichte van 2010) een toenemend structureel voordeel in de bijdrage aan de Veiligheidsregio Kennemerland (VRK) op. Vrijwel volledig als gevolg van het gestaag afnemen van de kosten vanwege functioneel leeftijdsontslag (FLO); de piek in de FLO-kosten ligt in 2010.

f. Verlaging subsidie bibliotheek

Ongewijzigd ten opzichte van kadernota 2009.

g. Verlaging subsidie zwembaden

Ongewijzigd ten opzichte van kadernota 2009.

h. Verkoop niet-strategisch bezit

Ongewijzigd ten opzichte van kadernota 2009.

i. Optimalisering Spoorzone/overige projecten
Zie Coalitieakkoord; bijdrage vervalt met ingang van 2011.

j. Paswerk
Zie kadernota 2009; bijdrage aan Paswerk wordt in 2010 geraamd op € 1,2 miljoen en neemt daarna geleidelijk af tot nihil.

k. Afloop budget voor inhalen achterstallig onderhoud
Zie kadernota 2009.

l. Vervallen budget voor vouchers bewonersinitiatieven
Het ministerie van VROM heeft in 2008 voor 3 jaar een vouchersysteem voor bewonersinitiatieven in het leven geroepen. Via het vouchersysteem kunnen bewoners zelf beslissen wat er met het geld gebeurt. Ze kunnen met het systeem op een eenvoudige manier een aanvraag indienen en zijn vervolgens zelf verantwoordelijk voor de uitvoering van hun initiatief. Voor Haarlem bedraagt de jaarlijkse bijdrage € 300.000 en deze maakt onderdeel uit van de Algemene Uitkering. Met ingang van 2011 vervalt de regeling en vervalt het budget.

m. Temporiseren investeringen onderhoud openbare buitenruimte
Ongewijzigd ten opzichte van kadernota 2009.

n. Actualisering stelpost onderuitputting kapitaallasten
Zie kadernota 2009; voor de jaren 2011 tot en met 2013 wordt de stelpost kapitaallasten verhoogd van € 1,8 miljoen naar € 3,0 miljoen.

o. Beëindiging toevoeging aan algemene reserve
In het Coalitieakkoord is voor de jaren 2007 tot en met 2010 een toevoeging aan de algemene reserve geraamd van € 1,25 miljoen. Raming vervalt in 2011.

p. Daling loonsom door formatiereductie
Voor een verdere toelichting op de formatiereductie wordt verwezen naar de tabel en toelichting in paragraaf 1.6 bezuinigingen.

q. Daling wachtgelden
De daling wordt gerealiseerd door een afname van de wachtgelden en een afname van kosten van de FPU-regeling door bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd.

r. Mutaties in voorziening voor afbouw precario op kabels en leidingen
Zie begroting 2009. De voorziening is ingesteld om met name in de jaren 2012 en 2013 de budgettaire gevolgen van het vervallen van de precarioheffing op kabels en leidingen gedeeltelijk te compenseren.

s. Onttrekking uit het BTW-compensatiefonds
Geraamde onttrekking is verschoven van 2010 naar 2013.

t. Daling materiële overheadkosten
In 2010 zijn in verband met fricties incidentele middelen geraamd voor telefoonkosten, ICT en formatiereductie voor de hoofdafdeling Middelen & Services. Deze frictiekosten nemen na 2010 geleidelijk af.

u. Lagere Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds
Zie toelichting bij de uitgangspunten voor de meerjarenraming 2010-2014 onder 1.4

v. Verbetering solvabiliteit
Raming om in te zetten voor verbetering van de solvabiliteitspositie.

w. Saldo diverse kleinere mutaties
Dit betreft het saldo van diverse kleinere mutaties, die niet verder afzonderlijk worden toegelicht.

1.6.2 Ontwikkeling algemene reserve

Naast een sluitende begroting is in het Coalitieakkoord ook bepaald dat de reservepositie van de gemeente moet verbeteren, om een voldoende buffer te hebben voor het opvangen van onverwachte financiële tegenvallers.

De verwachte ontwikkeling van de algemene reserve is op basis van deze begroting voor de komende jaren als volgt:

Omschrijving	Budgettair effect (bedragen x € 1.000; v (-) is positief; n is nadelig)				
	2010	2011	2012	2013	2014
Stand algemene reserve per 1-1 [1]	-30.805 v	-33.123 v	-34.573 v	-31.876 v	-33.507 v
Toevoeging geraamd in coalitieakkoord	-1.250 v				
Incidentele meevaller septembercirculaire 2008	-600 v				
Opbrengst verkoop aandelen NUON		-1.400 v		-1.400 v	
Begrotingssaldi 2010-2014	-468 v	-50 v	2.697 n	-231 v	-323 v
Stand algemene reserve per 31-12	**-33.123 v**	**-34.573 v**	**-31.876 v**	**-33.507 v**	**-33.830 v**
Geraamd in coalitieakkoord	-8.413 v	-11.097 v	-11.097 v	-11.097 v	-11.097 v

1 Na verwerking verkoop aandelen NUON en vervallen nieuwbouw parkeergarage Nieuwe Gracht.

1.7 Bezuinigingen

In de afgelopen jaren is tot een groot aantal bezuinigingen besloten: in het kader van de bezuinigingsronde “doen en bezien”; de taken en doelmatigheidsdiscussie; de besluitvorming rondom de gemeentelijke huisvesting en in het Coalitieakkoord 2006-2010.

In de kadernota 2009 is de stand van zaken toegelicht. Hieruit bleek dat vrijwel alle ombuigingen kunnen worden gerealiseerd. Dit beeld bestaat bij het samenstellen van de programmabegroting 2010-2014 nog steeds. Er worden dan ook geen voorstellen gedaan om veranderingen aan te brengen.

In het kader van het Coalitieakkoord is besloten tot het verkleinen van de formatie. Bij de reorganisatie zijn alle ombuigingen in de formatie meerjarig verwerkt in de inrichtingsplannen van de hoofdafdelingen. Bij het samenstellen van de begroting 2010 zijn de te reduceren formatieplaatsen gekort op de loonsom van de betreffende hoofdafdeling. In de volgende tabel worden de aanpassingen van de formatie en de overhead vanaf 2010 weergeven.

Tabel formatiereductie (financieel en formatieplaatsen)

Omschrijving	Formatief effect in fte					Budgettair effect (bedragen x € 1.000; v (-) is voordelig; n is nadelig)				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
Formatiereductie										
Middelen en Services (M&S)	15,9	59,84	59,84	59,84	59,84	-893 v	-3.335 v	-3.335 v	-3.335 v	-3.335 v
Concernstaf		1,73	1,73	1,73	1,73		-97 v	-97 v	-97 v	-97 v
Stadszaken	4,96	5,76	5,76	5,76	5,76	-301 v	-346 v	-346 v	-346 v	-346 v
Wijkzaken [1]		0,65	3,65	3,65	3,65		-36 v	-144 v	-144 v	-144 v
Sociale Zaken en Werkgelegenheid [2]	4,57	11,02	11,02	11,02	11,02	-257 v	-619 v	-619 v	-619 v	-619 v
Vergunning Verlening en Handhaving	2,6	2,75	2,75	2,75	2,75	-138 v	-186 v	-186 v	-186 v	-186 v
Dienstverlening	3	5,15	5,15	5,15	5,15	-168 v	-289 v	-289 v	-289 v	-289 v
Totaal	**31,03**	**86,9**	**89,9**	**89,9**	**89,9**	**-1.757 v**	**-4.908 v**	**-5.016 v**	**-5.016 v**	**-5.016 v**

1 Rekening gehouden met het doorschuiven van de taakstelling brugwachters naar 2012.

2 In dit overzicht is de taakstelling voortvloeiend uit het Coalitieakkoord verrekend met de formatie voor integratie van grotere instroom in de bijstand conform pagina 37 kadernota 2009.

Overige bezuinigingen

Naast de formatiereductie is nog sprake van een aantal nog te realiseren overige bezuinigingen.
In de navolgende tabel worden deze nog te realiseren bezuinigingen weergegeven.

Tabel overige bezuinigingen

Omschrijving	Budgettair effect (bedragen x € 1.000; v (-) is voordelig; n is nadelig)				
	2010	2011	2012	2013	2014
Huisvesting VRK		-150 v	-150 v	-150 v	-150 v
Centrale inkoop	-1.039 v	-1.039 v	-1.039 v	-1.039 v	-1.039 v
Strategisch budgetteren	-800 v	-1.000 v	-1.000 v	-1.000 v	-1.150 v
Totaal generaal begroting 2010 e.v.	**-1.839 v**	**-2.189 v**	**-2.189 v**	**-2.189 v**	**-2.339 v**

De geraamde bezuiniging in 2011 op de huisvesting van de Veiligheidsregio Kennemerland (VRK) is afhankelijk van het betrekken van nieuwe huisvesting door de VRK. Er zijn op dit moment nog geen concrete voorstellen ingediend over nieuwe huisvesting.

Ten aanzien van de centrale inkoop zijn inmiddels de voorwaarden ingevuld om de gemeentelijke inkooporganisatie verder te professionaliseren, wat een voorwaarde is voor realisatie van de taakstelling.

Het beoogde doel van strategisch budgetteren is door slimmer en effectiever te werken 'lucht' uit de begroting te halen. Strategische budgettering gaat uit van de realiteit dat binnen een overheidsorganisatie ieder jaar minder wordt uitgegeven dan is begroot, omdat uit voorzichtigheidsoverwegingen meestal meer geld wordt geraamd dan nodig is. Van de materiële budgetten waarop nog geen harde verplichtingen rusten is 15% in de begroting apart gezet. De budgethouders kunnen een beroep doen op de apart gezette middelen, indien ze kunnen beargumenteren en aannemelijk kunnen maken dat het geld nodig is om de vooraf afgesproken doelstelling te realiseren. Verondersteld wordt dat op het afgeroomde budget aan het einde van het jaar geld overblijft. De omvang is geraamd op 5%.

1.8 Investeringen

Het Investeringsplan 2009-2014 is als bijlage 1 bij de kadernota 2009 vastgesteld en in de begroting 2010 en de meerjarenraming verwerkt.

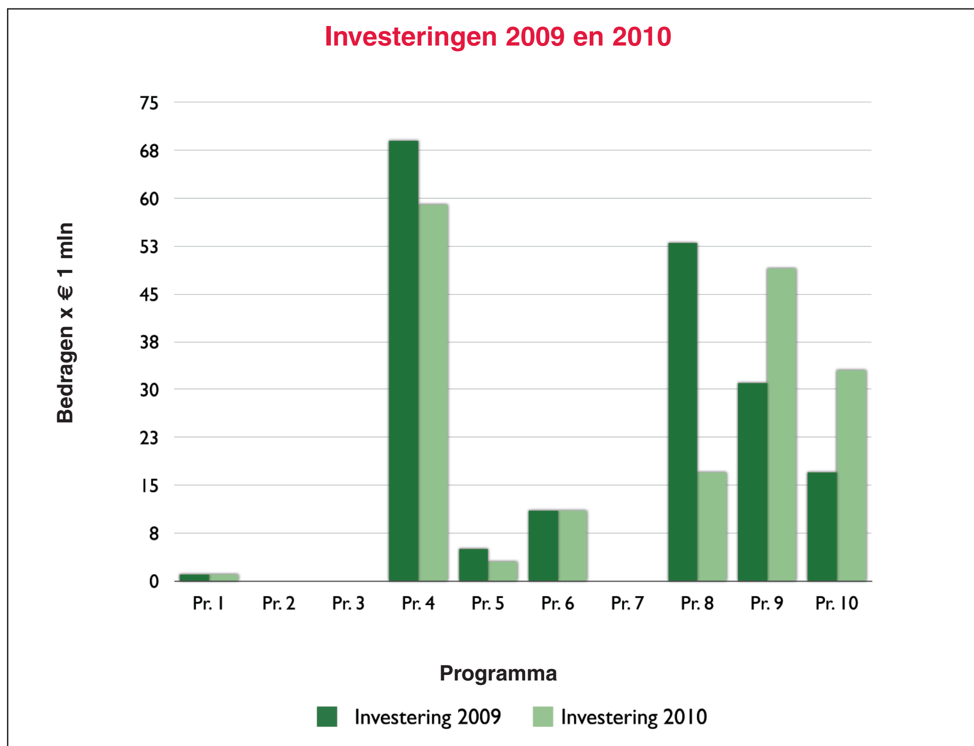
In het Investeringsplan zijn per programma de investeringen 2010 weergegeven, waarbij een splitsing naar categorie A, B of C is gemaakt. Onder categorie A staan alle investeringen waarover de raad reeds besloten heeft, onder categorie B staan alle investeringen die door de raad aan het college gemandateerd zijn en onder categorie C vallen investeringen waarover nog een raadsbesluit nodig is. Vervolgens is er onderscheid gemaakt tussen investeringen met economisch en investeringen met een maatschappelijk nut. Deze splitsing is in het kader van BBV (= Besluit Begroting en Verantwoording) verplicht.

In de onderstaande tabel zijn de totalen per programma opgenomen:

Bedragen x € 1.000

Programma naam	Investering 2009	Investering 2010	Kapitaallasten 2010
1. Burger en bestuur	447	300	174
2. Veiligheid, vergunningen en handhaving	82	10	30
3. Welzijn en Zorg	0	0	0
4. Jeugd, Onderwijs en Sport	68.980	58.865	4.728
5. Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	4.965	2.278	633
6. Economie, cultuur, toerisme en recreatie	10.541	10.536	1.792
7. Werk en inkomen	75	0	19
8. Bereikbaarheid en mobiliteit	52.543	18.360	6.018
9. Kwaliteit fysieke leefomgeving	30.179	48.833	4.008
10. Financiën en algemene dekkingsmiddelen	18.099	33.239	1.179
Eindtotaal	**185.911**	**172.421**	**18.581**

In de hierna volgende grafiek is het verloop van de investeringen 2009 en 2010 per programma weergegeven.

1.9 Ontwikkelingen begroting 2009

De behandeling van de 2e bestuursrapportage 2009 staat gepland in december van dit jaar. Vooruitlopend daarop worden de navolgende relevante ontwikkelingen gemeld.

WWB – inkomensdeel

De verwachting is dat door de kredietcrisis de werkgelegenheid afneemt en dat hierdoor meer Haarlemmers aanspraak zullen maken op de bijstand. Uit de maandelijkse recessiemonitor komt deze samenhang tot nu toe nog niet naar voren. In de periode januari 2009-juli 2009 is het aantal bijstandsontvangers kleiner dan in dezelfde maanden van 2008. Naar verwachting zal hierdoor, evenals vorige jaren, een voordeel op het inkomensdeel worden gerealiseerd.

Onderuitputting kapitaallasten

Het investeringsplan 2008-2013 is bij de kadernota 2008 vastgesteld en verwerkt in de begroting 2009 en de meerjarenraming. Gezien het feit dat de geplande investeringen als gevolg van aanbestedingen, bezwaren e.d. niet worden uitgevoerd, werd een streefpercentage van 70% aangehouden. De daarmee samenhangende lagere kapitaallasten werden begroot op € 1,8 miljoen.

Het werkelijk realisatiepercentage, zoals dat in de 2e bestuursrapportage van 2008 werd toegelicht, leidt er toe dat de kapitaallasten voor 2009 € 3,8 miljoen lager uitvallen dan geraamd.

Bouwleges

In de kadernota 2009 is een verlaging van de leges bouwvergunningen geraamd. De recessiemonitor laat zien dat het aantal aangevraagde bouwvergunningen zich in het eerste half jaar van 2009 inderdaad op een lager niveau bevindt dan in dezelfde periode van 2008. Ook het aantal verleende bouwvergunningen loopt in 2009 terug.

Een aantal grote projecten heeft daarentegen een verhogende invloed op de totale bouwsom van de verleende bouwvergunningen: in de eerste zeven maanden van 2008 ging het in het totaal van de verleende vergunningen om een bedrag van € 84,1 miljoen euro en dat bedrag

was € 83,6 miljoen euro in die periode van 2009. Als deze ontwikkelingen zich in de 2e helft van 2009 doorzet zal de daling van de bouwleges minder groot zijn dan in de kadernota 2009 is geraamd.

Voorziening voor oud-wethouders
Het college ziet zich genoodzaakt om een voorziening te treffen in verband met mogelijke arbeidsongeschiktheid van oud-wethouders.

1.10 Recessiemonitor

De wereldwijde economische recessie heeft ook gevolgen voor Haarlem, maar tot nu toe blijven die relatief beperkt. In april heeft het college de raad geïnformeerd over de mogelijke gevolgen van de recessie, de toenmalige stand van de economie en maatregelen om de pijn te verzachten.

Sinds mei van dit jaar publiceert de gemeente elke maand op haar website *www.haarlem.nl* de zogenoemde recessiemonitor. Hierin wordt aan de hand van een aantal indicatoren de ontwikkeling van de lokale economie in beeld gebracht. Daarmee houden we inzicht in de effecten voor de inwoners en bedrijven. Tot en met de monitor van augustus 2009 zijn de gemeten effecten in Haarlem zichtbaar bij de volgende indicatoren:

- een toename van het aantal faillissementen
- een afname van het aantal aangevraagde en verleende bouwvergunningen
- een toename van de leegstand van bedrijfsruimtes
- een toename van de leegstand van winkelruimtes
- een afname van het aantal openstaande vacatures
- een afname van het aantal verkochte koopwoningen
- een daling van de transactieprijs van koopwoningen
- een toename van de looptijd van te koop staande woningen
- een afname van het aantal hotelovernachtingen
- een toename van het aantal niet-werkende werkzoekenden in de leeftijd van 15-27 jaar.

Sommige van deze indicatoren vertonen weliswaar een grote procentuele stijging, maar in absolute zin is de ontwikkeling desondanks beperkt. Het moet bovendien nog blijken of de veronderstelde verbanden de komende tijd stand houden. Bij een aantal andere indicatoren is momenteel geen sprake van een zichtbare verslechtering. Dat geldt voor leegstand van kantoorruimtes, het aantal bijstandontvangers, het aantal niet-werkende werkzoekenden (alle leeftijdsgroepen tezamen), het aantal intakes voor schuldhulpverlening; het aantal lopende en gestarte budgetregelingen, de bezetting van de parkeergarages, de bezoekersaantallen van musea en het aantal verstrekte voedselpakketten door de Voedselbank Haarlem.

De belangrijkste conclusie lijkt te zijn dat de kredietcrisis Haarlem inderdaad raakt en dat daarvan – tot nu toe – invloed uitgaat op een absoluut gezien kleine groep bedrijven en werknemers. Daarom is die invloed niet zichtbaar bij alle indicatoren die hiervoor effecten meten. Landelijk blijkt dat provincies en steden met relatief veel fabrieken de hardste klappen krijgen: als de economie naar verhouding veel (internationale) industrie en transport herbergt, wordt er het meest geleden onder de economische malaise. In Haarlem zit in die sectoren samen minder dan 20% van het totaal aan banen en dat kan verklaren waarom de effecten van de recessie hier tot nu toe beperkt zichtbaar zijn.